

МЕДИЧНА ОСВІТА

УДК 616.833:611.97:614.23:616.8:37

© Л.М.БАШКІРОВА, 2016

Л.М.Башкірова

ВИКОРИСТАННЯ НОВИХ МНЕМОСХЕМ І МНЕМОРЕЧЕНЬ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПИТАНЬ УРАЖЕННЯ ПУЧКІВ ПЛЕЧОВОГО СПЛЕТЕННЯ І ПОЄДНАНОГО УРАЖЕННЯ ПЕРИФЕРИЧНИХ НЕРВІВ ВЕРХНІХ КІНЦІВОК ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ З ЛІКАРЯМИ-СЛУХАЧАМИ ПЕРЕДАТЕСТАЦІЙНИХ ЦИКЛІВ З НЕВРОЛОГІЇ

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П.Л.Шупика, м. Київ

Резюме. В статті пропонуються нові мнемосхеми і мнеморечення, які дозволяють ефективніше запам'ятати складні питання, пов'язаних з ураженням периферичних нервів верхніх кінцівок при ушкодженні первинних і вторинних пучків плечового сплетення. Запропоновано 2 варіанти мнемосхем і мнеморечень – українською і російською мовами. Використання запропонованих мнемосхем і мнеморечення дозволяють поліпшити лікарям-слухачам передатестаційних циклів з неврології ефективність засвоєння знання анатомії і удосконалити володіння практичними навиками при ураженні периферичних нервів верхніх кінцівок та первинних і вторинних пучків плечового сплетення.

Ключові слова: периферичні нерви верхніх кінцівок, плечове сплетення.

При викладанні питань на заняттях, присвячених ураженню пучків плечового сплетення (ПС) і периферичних нервів верхніх кінцівок (ПНВК) лікарям-слухачам передатестаційних циклів (ПАЦ) з неврології, традиційно приділяється достатньо уваги і часу на засвоєння особливостей анатомії та оволодіння практичними навиками, які стосуються оцінки функції та ознак ураження вказаних структур ПС і ПНВК.

Оцінка рівня засвоєння знань лікарями-слухачами ПАЦ вказаного розділу неврології вказує на те, що труднощі у засвоєнні зазначеного матеріалу, пов'язані насамперед з тим, що ПС разом з його кінцевими гілками – ПНВК – відноситься до одного з найбільш складних утворень периферичної нервової системи, що є обумовлено необхідністю ефективно забезпечити управління верхньою кінцівкою.

Тому, для покращення якості засвоєння вказаного матеріалу, традиційно використовують певні мнемосхеми і мнеморечення. Для прикладу, згадаємо такі наступні вже класичні мнемосхеми і мнеморечення, які лікарі багатьох поколінь знають від викладачів, добре пам'ятають і широко використовують, починаючи ще з періоду навчання у вищому навчальному закладі:

- мнемосхема і мнеморечення «UMRU» – яка відображує схему інервації кисті такими ПНВК як n. ulnaris (ліктьовий нерв), n. medianus (серединний Зб. наук. праць співробіт. НМАПО імені П.Л.Шупика 26/2016

МЕДИЧНА ОСВІТА

нерв), n. radialis (променевий нерв), n. ulnaris (ліктьовий нерв) – у наступній послідовності, а саме з положення кисті: ліктьовий край долоні → межа проходить через середину IV пальця → променевий край долоні → перехід на тильну поверхню → променевий край кисті → межа проходить через середину III пальця → ліктьовий край кисті;

- мнеморечення, що використовується для відображення наступних положень кисті та передпліччя, таке як «supinatio – pronatio» (supinatio – кисть знаходиться у положенні «суп налили»; pronatio – кисть знаходиться у положенні «суп пролили»).

Слід вказати, що оцінка знань, пов'язаних з клінічними випадками поєданого ураження декількох ПНВК, які є кінцевими гілками підключичної частини ПС, що найчастіше є наслідком uszkodження як первинних, так і вторинних, пучків ПС – виявила що засвоєння цього розділу є особливо утрудненим для лікарів-слухачів. Найчастіше, лікарі-слухачі використовували механічне запам'ятовування, яке проте у довгостроковій перспективі виявляється малоефективним. Так, при обговоренні вказаних вище питань лікарі-слухачі ПАЦ з неврології вказують, що «насправді, якісно запам'ятати розділ поєданого ураження декількох ПНВК пучків ПС майже неможливо. Хіба що, на момент складання заліку або ж екзамену, після чого цей матеріал майже відразу забувається». Деякі лікарі-слухачі вказували, що «враховуючи важкість сприйняття вказаного матеріалу – при необхідності – його можна уточнити з допомогою книги». Отже, розробка нових мнемосхем і мнеморечень є доцільною. У чисельній літературі – зокрема, в т.ч. і у наведеному вибіркового списку [1 – 12] – нам не вдалося виявити мнемосхем і мнеморечень, які б полегшили запам'ятовування поєданого ураження ПНВК при uszkodженні первинних і вторинних пучків ПС.

Ось чому нами, до уваги лікарів-слухачів ПАЦ з неврології були розроблені і запропоновані наступні мнемосхеми і мнеморечення, які стосуються питань поєданого ураження ПНВК при uszkodженні первинних і вторинних пучків ПС, що вказані в схемі 1 і додатковій схемі 2 (з наведенням відповідних до ПС і ПНВК нових мнемосхем і мнеморечень).

Периферичний нерв верхньої кінцівки	Первинні пучки плечового сплетення	Вторинні пучки плечового сплетення
n. medianus (серединний нерв)	n. medianus ушкоджується сумісно з n. radialis	n. medianus ушкоджується сумісно з n. musculocutaneus
n. radialis (променевий нерв)	n. radialis ушкоджується сумісно з n. medianus	n. radialis ушкоджується сумісно з n. axillaris
n. musculocutaneus (м'язево-шкірний нерв)	n. musculocutaneus ушкоджується сумісно з n. axillaris	n. musculocutaneus ушкоджується сумісно з n. medianus
n. axillaris (пахвовий нерв)	n. axillaris ушкоджується сумісно з n. musculocutaneus	n. axillaris ушкоджується сумісно з n. radialis

Схема 1. Поєдане ураження периферичних нервів верхньої кінцівки

Вказані нові мнемосхема і мнеморечення поєднаного ураження ПНВК при ушкодженні первинних і вторинних пучків плечового сплетення.

Периферичний нерв верхньої кінцівки	Первинні пучки плечового сплетення	Вторинні пучки плечового сплетення
n. medianus (M ₁)	M ₁ + R I мнеморечення	M ₁ + M ₂
n. radialis (R)	R + M II мнеморечення	R + A III мнеморечення
n. musculocutaneus (M ₂)	M ₂ + A IV мнеморечення	M ₂ + M ₁
n. axillaris (A)	A + M ₂ V мнеморечення	A + R

Схема 2. Запропоновані мнемосхема і мнеморечення до вказаної вище схеми 1 поєднаного ураження периферичних нервів верхньої кінцівки при ушкодженні первинних і вторинних пучків плечового сплетення (Башкірова Л.М.)

Мнеморечення до мнемосхеми 2 (Башкірова Л.М.):

I мнеморечення – «MaP-MMуровий»;

II мнеморечення – «PиM»;

III мнеморечення – «PAдіє»;

IV мнеморечення – «MA-MMі»;

V мнеморечення – «AM-APa».

При ушкодженні первинних і вторинних пучків ПС, з урахуванням співзвучності, отримали назву – т. з. «туристичного мнемокоду» – враховуючи яскраву ілюстрацію – поїздку до Риму однієї туристки.

При бажанні лікар-слухач ПАЦ з неврології, може використати і другий варіант запропонованих мнемосхем і мнеморечень поєднаного ураження ПНВК при ушкодженні первинних і вторинних пучків ПС – російською мовою, а саме:

I мнеморечення – «MPa-MMорный»;

II мнеморечення – «PиM»;

III мнеморечення – «PAдуется»;

IV мнеморечення – «MA-MMе»;

V мнеморечення – «AM-APa».

Запропоновані мнемосхеми і мнеморечення поєднаного ураження ПНВК при ушкодженні первинних і вторинних пучків ПС вимагають уваги і приділення певного часу на занятті для належного сприйняття вказаного матеріалу лікарями-слухачами. Але в перспективі, використання

вказаних мнемосхем і мнеморечень при засвоєнні анатомії ПС і ПНВК при викладанні питань вказаного розділу лікарям-слухачам ПАЦ з неврології, сприяє ефективнішому засвоєнню знань вказаних важливих особливостей і удосконаленню володінням практичними навиками.

Таким чином, використання мнемосхем і мнеморечень при вивченні матеріалу уражень периферичної нервової системи – зокрема поєданого ураження периферичних нервів верхніх кінцівок при ушкодженні первинних і вторинних пучків плечевого сплетення – дозволяє ефективніше засвоїти навчальний матеріал. Отже, розробка і застосування нових мнемосхем і мнеморечень сприяє удосконаленню навчально-педагогічного процесу, в т.ч. і на передатестаційних циклах з неврології.

Література

1. Клиническая диагностика в неврологии: Руководство для врачей / М.М.Одинак, Д.Е.Дыскин. – СПб.: СпецЛит, 2007. – 528 с.
2. Михайленко А.А. Клинический практикум по неврологии. - СПб.: ООО Из-во „Фолиант”, 2001 – 480 с.
3. Невропатии: Руководство для врачей / Под ред. Н.М.Жулева. – СПб.: Издательский дом СПбМАПО, 2005. – 416 с.
4. Одинак М.М., Живолупов С.А. Заболевания и травмы периферической нервной системы (обобщение клинического и экспериментального опыта): руководство для врачей. – СПб.: СпецЛит, 2009. – 367 с.
5. Мументалер М., Маттле Х. Неврология. – Пер. с нем.; Под ред. О.С.Левина. – М.: МЕДпресс-информ, 2007. – 920 с.
6. Рассел С.М. Диагностика, повреждения периферических нервов / Пер. с англ. Д.А. Басе. Под ред. д-ра мед. наук, профессора П.Р. Камчатнова. – М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2009. – 251 с.
7. Скоромец А.А., Скоромец А.И., Скоромец Т.А. Топическая диагностика заболеваний нервной системы: руководство для врачей. – 9-е изд-е, стерео. – СПб.: Политехника, 2014. – 623 с.
8. Силантьев К. Классическая неврология: руководство по периферической нервной системе и хроническим болевым синдромам. – Волгоград: Панорама, 2006. – 400 с.
9. Топический диагноз в неврологии по Петеру Дуусу. Новая ред. М. Бера, М. Фротшера. – Пер. с англ. под ред. О.С.Левина. – М.: Практическая медицина, 2015. – 608 с.
10. Триумфов А.В. Топическая диагностика заболеваний нервной системы. – 13-е изд. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – 304 с.
11. Шевелев И.Н. Травматические поражения плечевого сплетения (клиника, диагностика, микрохирургия). – М., 2005. – 383 с.
12. Яхно Н.Н., Штульман Д.Р. Болезни нервной системы: Руководство для врачей. – М.: Медицина, 2003. – Т.1. – 743 с.

Л.М.Башкирова

Использование новых мнемосхем и мнемопредложений при преподавании вопросов поражения пучков плечевого сплетения и сочетанного поражения периферических нервов верхних конечностей при проведении занятий с врачами-слушателями передатестационных циклов по неврологии

Национальная медицинская академия последипломного образования имени П.Л.Шупика, г. Киев

Резюме. В статье приводятся новые мнемосхемы и мнемопредложения, которые позволяют эффективней запомнить сложные вопросы, связанные с поражением периферических нервов верхних конечностей при повреждении первичных и вторичных пучков плечевого сплетения. Предложено 2 варианта мнемосхем и мнемопредложений на украинском и русском языках. Использование предложенных мнемосхем и мнемопредложений позволяют улучшить врачам-слушателям преатестационных циклов по неврологии эффективность усвоения знаний по анатомии и усовершенствовать владение практическими навыками при повреждении периферических нервов верхних конечностей, первичных и вторичных пучков плечевого сплетения.

Ключевые слова: периферические нервы верхних конечностей, плечевое сплетение.

L.M.Bashkirova

Use of new mnemonic schemes and mnemonic sentences when teaching issues on lesions of cords of brachial plexus and combined injuries of peripheral nerves of upper extremities for the participants in pre-certification courses on the «neurology» speciality

Shupyk National Medical Academy for Postgraduate Education, Kyiv

Abstract. The paper is focused on the new mnemonic schemes and mnemonic sentences to simplify remembering complicated issues on injuries of peripheral nerves of upper extremities in case of lesions of primary and secondary cords of brachial plexus. 2 versions of mnemonic schemes and mnemonic sentences in Ukrainian and Russian languages have been suggested. The use of suggested mnemonic schemes and mnemonic sentences during training physicians in pre-certification courses on Neurology can improve their knowledge about anatomy and practical skills in case of injuries of peripheral nerves of upper extremities and lesions of primary and secondary cords of brachial plexus

Key words: peripheral nerves of upper extremities, brachial plexus.

Відомості про автора:

Башкірова Людмила Михайлівна – Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л.Шупика, кафедра неврології № 2, асистент, кандидат медичних наук. Адреса: 04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.